

A Development of Socio-Economic Status Indicators of Public Secondary School Students' Families in Bangkok Metropolis

Aimorn Jangsiripornpakorn

ABSTRACT

This research had two main purposes. The first purpose was to construct and develop SES indicators of public secondary school students' families in Bangkok Metropolis by constructing and developing SES indicators plus validating the criterion- related validity and construct validity of developing SES indicators. The second purpose was to construct and develop criterion of social stratification of public secondary school students' families plus validating the criterion- related validity of social stratification. The sample consisted of 1,425 Mathayom Suksa 2-6 students from 4 public schools and their parents in Bangkok Metropolis, served by the Department of General Education, Ministry of Education in the 1998 academic year, sampling from 268,321 persons /households. The research instrument for developing SES indicators was questionnaires for parents about SES of families and the instruments for collecting data related to validity were questionnaires of parental expectations of their children's education coupled with intelligence test, achievement motivation test and grade point average record of students.

Results indicated that the developing SES indicators were associated with 6 factors namely education, occupation, income, property, home environment, and power. The indicators showed construct validity and criterion- related validity. The social stratification was divided into 5 levels and consistent with traditional SES criteria and subjective criteria, 58.47% and 69.56%, respectively.

* Doctoral dissertation of Department of Educational Research, Chulalongkorn University under the advice of Prof.Utumporn Jamornmann, Ph.D. and Assoc. Prof. Supang Chantavanich, Ph.D.

การพัฒนาตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม ของครอบครัวนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ ในกรุงเทพมหานคร

เอมอร จังศิริพรปกรณ์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลัก 2 ประการ คือ ประการแรก เพื่อสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐในกรุงเทพมหานคร โดยสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน ตรวจสอบความตรงเชิงเกณฑ์สัมพัทธ์ ตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน ประการที่สอง เพื่อสร้างและพัฒนาเกณฑ์จัดช่วงชั้นทางสังคมของครอบครัวนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐในกรุงเทพมหานคร ตรวจสอบความตรงเชิงเกณฑ์สัมพัทธ์ของการจัดช่วงชั้นทางสังคมของครอบครัวนักเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนและบิดาหรือมารดาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2-6 ของโรงเรียน 4 แห่ง ที่สังกัดกองการมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2541 จำนวน 1,425 คน สุ่มจากประชากร 268,321 คน/ครอบครัว เครื่องมือที่ใช้เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม ได้แก่ แบบสอบถามสำหรับบิดาหรือมารดาเกี่ยวกับสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัว และเครื่องมือที่ใช้ตรวจสอบความตรง ได้แก่ แบบสอบถามความคาดหวังของบิดามารดาต่อการศึกษาของบุตร แบบวัดเขาวงกตปัญหา แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และแบบบันทึกคะแนนเฉลี่ยของนักเรียน

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนได้มาจากองค์ประกอบ 6 ตัว คืออาชีพ การเป็นเจ้าของทรัพย์สิน การมีรายได้ การศึกษา อำนาจ และสภาพแวดล้อมของครอบครัว มีความตรงเชิงโครงสร้าง ความตรงเชิงเกณฑ์สัมพัทธ์ การจัดช่วงชั้นทางสังคม แบ่งเป็น 5 ช่วงชั้น ผลการเปรียบเทียบความสอดคล้องของการจัดช่วงชั้นทางสังคมระหว่างเกณฑ์จากสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนที่พัฒนาขึ้นกับสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนที่นิยมใช้ พบว่ามีความสอดคล้องกัน ร้อยละ 58.47 และกับเกณฑ์เชิงจิตวิสัย พบว่ามีความสอดคล้องกัน ร้อยละ 69.56

*อาจารย์ที่ปรึกษา ศ.ดร.อุทุมพร จามรมาน และ รศ.ดร.สุภางค์ จันทวานิช วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการวัดและประเมินผลการศึกษา ปีการศึกษา 2541

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมเป็นเรื่องที่มีผู้สนใจศึกษาโดยเฉพาะ นักสังคมวิทยา ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1930 เป็นต้นมา โดยตระหนักว่าสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมเป็นเกณฑ์หนึ่งที่ใช้ในการจัดช่วงชั้นทางสังคม ส่วนในระบบการศึกษาเองก็มีการศึกษาถึงความแตกต่างของภูมิหลังทางเศรษฐกิจสังคม หรือช่วงชั้นทางสังคม ว่ามีส่วนเกี่ยวข้องอย่างไรกับการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อความสำเร็จทางการศึกษา ในต่างประเทศมีการศึกษาปัจจัยที่เป็นตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมไว้ค่อนข้างมาก จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยพอสรุปลักษณะที่ศึกษาออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ การศึกษาตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมในลักษณะตัวบ่งชี้รวม คือศึกษาจากหลายๆ ตัวแปร เช่น Index of status characteristics (Warner, 1949) Two-factor index (Hollingshead, 1958) เป็นต้น และการศึกษาตัวบ่งชี้ที่เป็นตัวแทน ตัวแปรที่มีผู้ให้ความสนใจ คืออาชีพ เช่นการศึกษาของ Duncan (1961 อ้างถึงใน Mc Millan, 1995) และ Treiman (1977)

ส่วนในประเทศไทยเมื่อวิเคราะห์จากเอกสารที่มีอยู่ พบว่ามีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรก เป็นกลุ่มงานวิจัยที่ศึกษาเพื่อสร้างตัวบ่งชี้ เช่นการศึกษาการจัดช่วงชั้นทางสังคม (บุญมา นครินทร์, 2516; ปรีชา คุณินทร์พันธุ์, 2526) การศึกษาเกี่ยวกับเกียรติภูมิ และการจัดลำดับความสำคัญของอาชีพ (สุวงศ์ จันทวานิช, 2534) และการศึกษาตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมในสังคมไทย (พินิจ ลากานานนท์, 2538) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการสร้างตัวบ่งชี้โดยอาศัยนิยามทางทฤษฎี (The theoretical definition of an indicator) และอาศัยนิยามเชิงประจักษ์ (The empirical definition of an indicator) โดยยังไม่มีการศึกษาทดสอบความสอดคล้องของทฤษฎีและข้อมูลเชิงประจักษ์ บางงานวิจัยมีข้อจำกัดในการนำไปใช้ เนื่องจากศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เฉพาะเจาะจงไม่สามารถนำไปใช้อ้างอิงโดยทั่วไปได้และมีการศึกษาไว้นานแล้ว บางงานวิจัยมีวิธีการที่ไม่สะดวกต่อการนำไปใช้ จึงเป็นเหตุให้การสร้างตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมที่ผ่านมาขาดการนำไปใช้ที่แพร่หลาย

ลักษณะที่สอง เป็นกลุ่มงานวิจัยที่ศึกษาเรื่องที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมเป็นตัวแปรหนึ่งในงานวิจัย การนิยามตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมจึงมีการนำผลจากการสร้างตัวบ่งชี้จากกลุ่มงานวิจัยลักษณะแรกไปใช้บ้าง แต่เป็นส่วนน้อยเนื่องจากมีข้อจำกัดดังที่กล่าวไปแล้ว ดังนั้นการนิยามตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม ส่วนใหญ่จึงขึ้นอยู่กับผู้วิจัยนั้น ๆว่าจะนิยามอย่างไร ซึ่งเป็นการสร้างตัวบ่งชี้เพื่อประโยชน์ของการใช้ (The pragmatic definition of an indicator) เป็นวิธีที่มีจุดอ่อน จากการศึกษาในงานวิจัยในกลุ่มนี้ พบว่าตัวแปรที่นำมาใช้บ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวผู้เรียน ส่วนใหญ่จะนิยามโดยใช้ตัวแปรหลัก 3 ตัวคือ การศึกษา อาชีพและรายได้ของบิดามารดา ดังเช่นงานวิจัยของ ปัญญาภรณ์ ชูตั้งกร (2521) ผกาทิพย์

กระหม่อมทอง (2522) เพ็ญศรี อรุณรุ่งเรือง (2522) ช่อทิพย์ ราศรีเกรียงไกร (2523) วิศิษฎ์ อ่อนมิตร (2526) และ สมพิศ เจียมศักดิ์ศรี (2529) แต่ก็มีงานวิจัยบางงานที่ระบุตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวผู้เรียน โดยใช้ตัวแปรเพียง 2 ตัว คือ ระดับการศึกษา และรายได้ของบิดามารดา (อัญชลี บุปผาพิบูลย์, 2522 ; กัลยา อนุพัฒน์, 2534) และมีงานวิจัยอีกไม่น้อยที่ใช้ตัวแปรบ่งชี้มากกว่า 3 ตัว เช่น นกตล คุ่มประวดี (2517) เพิ่มตัวแปรการถือครองทรัพย์สินจากตัวแปรหลัก 3 ตัว ส่วนงานวิจัยของ ดำรง แสนสิงห์ (2534) ให้คำจำกัดความของคำว่า ‘สถานภาพทางเศรษฐกิจ’ ได้แก่ อาชีพของบิดา รายได้ของบิดามารดา และผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา ‘สถานภาพทางสังคม’ ได้แก่ จำนวนพี่น้อง การศึกษาของพี่น้อง การศึกษาของบิดา ระยะเวลาไปโรงเรียน ความสะดวกในการเดินทาง สถานภาพสมรสของบิดามารดา ความต้องการให้ศึกษาต่อ นอกจากนี้ ประยูร ศรีสังข์กุล (2529) กำหนดองค์ประกอบด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจ คืออาชีพของบิดามารดา รายได้ของบิดามารดา ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา รายได้พิเศษส่วนตัว และผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายเพื่อเป็นการศึกษา องค์ประกอบด้านสถานภาพทางสังคม คือ สถานภาพของบิดามารดา จำนวนพี่น้อง ลำดับการเกิด ขนาดของครอบครัว จำนวนพี่และน้องที่กำลังศึกษาอยู่ ภูมิลำเนาเดิม ลักษณะที่อยู่อาศัยปัจจุบัน ระดับการศึกษาของบิดามารดา

นอกจากนี้ยังพบว่า ส่วนใหญ่ของงานวิจัยในกลุ่มนี้ขาดการรวมตัวบ่งชี้เข้าด้วยกันเพื่อให้เป็นค่าที่ต่อเนื่องที่เป็นคุณลักษณะของสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม ทำให้การอธิบายต่ออาศัยความหมายของแต่ละตัวแปร เพื่ออธิบายแต่ละส่วน ถ้าผลสรุปออกมาว่ามีเพียงบางตัวแปรที่อธิบายได้ ก็เกิดปัญหาความไม่ถูกต้องที่จะสรุปว่าเป็นสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม ทำให้ไม่สามารถนำข้อสรุปไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากข้อสังเกตทั้งหมดที่กล่าวมา สรุปปัญหาได้ว่าเกิดจากขาดการพัฒนาตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมที่เหมาะสม จึงเป็นประเด็นที่ผู้วิจัยสนใจที่จะพัฒนาตัวบ่งชี้ขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มของครอบครัวนักเรียน เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้เป็นประโยชน์ต่อระบบการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐในกรุงเทพมหานคร โดย

1.1 สร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐในกรุงเทพมหานคร และนำมารวมเป็นค่าสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน

1.2 ตรวจสอบความตรงเชิงเกณฑ์สัมพัทธ์ของสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนกับตัวแปรเกณฑ์ภายนอก

1.3 ตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน

2. เพื่อสร้างและพัฒนาเกณฑ์จัดช่วงชั้นทางสังคมของครอบครัวนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ ในกรุงเทพมหานคร โดย

2.1 สร้างและพัฒนาเกณฑ์การจัดช่วงชั้นทางสังคมของครอบครัวนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ ในกรุงเทพมหานคร จากค่าสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนที่ได้ในข้อ 1

2.2 ตรวจสอบความตรงเชิงเกณฑ์สัมพันธ์ของการจัดช่วงชั้นทางสังคม โดยเปรียบเทียบความสอดคล้องของการจัดช่วงชั้นทางสังคมระหว่างเกณฑ์จากสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนที่พัฒนา กับ

2.2.1 เกณฑ์ที่นิยมใช้

2.2.2 เกณฑ์เชิงจิตวิสัย

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย ข้อ 1

จากการศึกษาทฤษฎีและผลงานวิจัยของหลายท่านทั้งในและต่างประเทศเกี่ยวกับตัวแปรหรือกลุ่มตัวแปร เพื่อนำมาพัฒนาตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมครั้งนี้ มีทฤษฎีที่สำคัญในต่างประเทศ ดังนี้ Weber (อ้างถึงใน Mueller และ Parcel, 1981) แบ่งมิติในการจัดช่วงชั้นเป็น 3 มิติ คือ มิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านอำนาจ และมิติด้านเกียรติภูมิ Hollingshead (1958 อ้างถึงใน Bonjean, 1967) ได้เลือกองค์ประกอบที่วัดสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม คือ ถิ่นที่อยู่ อาชีพ และการศึกษา ส่วน Duncan (1961 อ้างถึงใน Mc Millan, 1995) ได้ศึกษาดัชนีวัดสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม (Socioeconomic status index) โดยใช้ตัวแปรอิสระ คือ การศึกษา และรายได้ Olsen (1968 อ้างถึงใน บุญมา นครินทร์, 2516) ได้ให้เกณฑ์ในการวัดชั้นทางสังคม คือ สถานะเศรษฐกิจและสังคม ความมีอิทธิพลต่อสาธารณชน ความมีชื่อเสียง ลักษณะของชาติพันธุ์ วิธีการดำเนินชีวิต และระดับสติปัญญา

ส่วนทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในประเทศไทยที่สำคัญ คือ ไพฑูรย์ เครือแก้ว (2513) ได้พิจารณาระบบการแบ่งช่วงชั้นของสังคมไทย โดยอาศัยปัจจัยต่าง ๆ คือ วงศ์ตระกูล ความสำเร็จในวงราชการ อำนาจทางเศรษฐกิจและการเมือง ความมั่งคั่งในเงินทอง การศึกษาและชนิตของอาชีพ ส่วน ปรีชา คูวินทร์พันธุ์ (2526) ได้ให้แนวคิดในการกำหนดช่วงชั้นทางสังคมว่า ควรเป็นหลายองค์ประกอบมากกว่าองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นสิ่งที่เป็นรูปธรรม เช่น ทรัพย์สินสมบัติ เงินทอง

ที่อยู่อาศัย และอาจเป็นสิ่งที่เป็นามธรรม เช่น เกียรติยศชื่อเสียง อำนาจ สถานะตำแหน่ง เป็นต้น โดยองค์ประกอบแต่ละตัวอาจมีความสัมพันธ์กัน องค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ รายได้ การศึกษา อาชีพ ศาสนา ครอบครัว อำนาจ และแบบของการดำเนินชีวิต เป็นต้น

ดังนั้น สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน น่าจะมาจากองค์ประกอบ 6 ตัว คือ 1) อาชีพ 2) การเป็นเจ้าของทรัพย์สิน 3) การมีรายได้ 4) การศึกษา 5) อำนาจ 6) สภาพแวดล้อมของครอบครัว

สมมติฐานการวิจัยข้อ 2

จากการศึกษางานวิจัยทั้งในและต่างประเทศที่ผ่านมาพบว่าสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เชาวน์ปัญญา แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน และความคาดหวังของบิดามารดาต่อการศึกษาของบุตร โดยสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.18 – 0.57 (ปัญญาภรณ์ ชูตั้งกร, 2521; เพ็ญศรี อรุณรุ่งเรือง, 2522; วิศิษฐ์ อ่อนมิตร, 2526; สมพิศ เจียมศักดิ์ศรี, 2529; Knief and Stroud, 1959; White, 1982; Roger, 1983; Manuel, 1983) สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนมีความสัมพันธ์กับเชาวน์ปัญญาของนักเรียน โดยมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.17 – 0.34 (ปัญญาภรณ์ ชูตั้งกร, 2521; Knief and stroud, 1959; White, 1982) สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน (จินตนา อินทรไทย, 2525; McClelland, 1953) สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนมีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของบิดามารดาต่อการศึกษาของบุตร (นภดล คุ่มประวัติ, 2517; ผกาทิพย์ กระหม่อมทอง, 2522; ช่อทิพย์ ราศรีเกรียงไกร, 2523; Krauss, 1964; Sewell และ Shah, 1968)

ถ้าสิ่งที่พัฒนาขึ้นสามารถวัดสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนจริงแล้วก็น่าจะมีความสัมพันธ์กับตัวแปรที่กล่าวมาในทิศทางเดียวกัน

ดังนั้นความตรงเชิงเกณฑ์สัมพันธ์น่าจะได้จากการหาความสัมพันธ์ระหว่างค่าสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนกับ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) เชาวน์ปัญญา 3) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน 4) ความคาดหวังของบิดามารดาต่อการศึกษาของบุตร

สมมติฐานการวิจัยข้อ 3

จากการสังเคราะห์งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมทั้งในและต่างประเทศ สรุปเป็นองค์ประกอบที่บ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมได้ 6 ตัว คือ อาชีพ การมีรายได้ การเป็นเจ้าของทรัพย์สิน การศึกษา ภูมิหลังของครอบครัว และอำนาจ โดยมี

ตัวแปรที่ใช้วัดแตกต่างกันไป ในการศึกษาองค์ประกอบและตัวแปรที่เป็นตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างตัวแปรจากกรอบทฤษฎีและการวิจัยในอดีตที่ผ่านมา แล้วนำไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญในด้านสังคมศาสตร์ที่มีประสบการณ์ในเรื่องการสร้างตัวบ่งชี้และตัวแปรที่เกี่ยวกับสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม ผลที่ได้สรุปเป็นองค์ประกอบ 6 ตัว 18 ตัวแปร

ดังนั้นความตรงเชิงโครงสร้างของตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนน่าจะได้จากองค์ประกอบ 6 ตัว ตามทฤษฎี คือ 1) อาชีพ 2) การเป็นเจ้าของทรัพย์สิน 3) การมีรายได้ 4) การศึกษา 5) อำนาจ 6) สภาพแวดล้อมของครอบครัว โดยการวิเคราะห์จากตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบดังกล่าว 18 ตัวแปร

สมมติฐานการวิจัยข้อ 4

จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ พบว่าวิธีพื้นฐานที่นำมาใช้กำหนดสถานภาพของบุคคลในสังคมตามช่วงชั้นทางสังคม มี 3 วิธีคือ (Krech, 1962 อ้างถึงใน บุญมา นครินทร์, 2516)

(1) Objective method เป็นวิธีที่ผู้ศึกษาหาหลักเกณฑ์มาใช้สำหรับพิจารณาว่าใครจะอยู่ลำดับชั้นใดของสังคม และมักจะใช้ตัวบ่งชี้ประเภทต่างๆ เป็นหลักเกณฑ์ในการกำหนดชั้น เช่น ตัวบ่งชี้ในเรื่องรายได้ อาชีพ หรือการศึกษา เป็นต้น

(2) Subjective method เป็นวิธีการศึกษาลำดับชั้นทางสังคมโดยอาศัยการสอบถามบุคคลในชุมชนที่ศึกษาว่า เขาจัดลำดับชั้นตัวเองอย่างไร วิธีนี้อาจเรียกว่าเป็นวิธีประเมินชั้นของตนเอง (Self-placement) ซึ่งวิธีนี้อาจมีบางส่วนที่ตอบไม่ตรงกับที่ตนเองรู้สึกจริง หรืออาจจะหลงผิดเกี่ยวกับสถานภาพของตนเอง แต่จากการศึกษาของนักสังคมวิทยาที่ผ่านมา ปรากฏว่าคำตอบของส่วนใหญ่มีความเชื่อถือได้

(3) Reputational method เป็นวิธีที่บุคคลจัดลำดับบุคคลอื่นในชุมชนเดียวกันว่าอยู่ในลำดับชั้นใดของสังคม

สำหรับการศึกษาการจัดช่วงชั้นในต่างประเทศและในประเทศไทยก็มักใช้วิธีวัตถุวิสัย (Objective method) และวิธีจิตวิสัย (Subjective method) ร่วมกัน เช่นการวิจัยของ Warner และคณะ (1949 อ้างถึงใน Bonjean, 1967) ปรีชา คูวินทร์พันธุ์ (2526) และ พิณีจ ลภานานนท์ (2538) โดยที่วิธีจิตวิสัยเป็นการให้บุคคลประเมินช่วงชั้นทางสังคมของตนเอง แต่วิธีวัตถุวิสัยนิยมใช้ตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม คือ อาชีพ การศึกษา และรายได้

จากการศึกษาของ Flanigan และคณะ (1997) ที่ได้สังเคราะห์งานวิจัยต่างๆ ในต่างประเทศพบว่าตัวแปรที่นิยมใช้วัดสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม ได้แก่ ตัวแปร 4 ตัว คือ อาชีพบิดา อาชีพมารดา รายได้รวมของบิดาและมารดา และการศึกษาของบิดา จึงได้นำการจัด

ช่วงชั้นด้วยสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมที่นิยมใช้มาเป็นเกณฑ์ร่วมกับเกณฑ์การจัดช่วงชั้นด้วยวิธีจิตวิสัย เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกับการจัดช่วงชั้นด้วยสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมที่พัฒนา

ดังนั้นความตรงเชิงเกณฑ์สัมพันธ์ของการจัดช่วงชั้นทางสังคมน่าจะพิจารณาจากความสอดคล้องของเกณฑ์สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนที่พัฒนาขึ้นกับ

- 1) เกณฑ์ที่นิยมใช้ และ
- 2) เกณฑ์เชิงจิตวิสัย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียน และครอบครัวของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ ในกรุงเทพมหานคร สังกัดกองการมัธยมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

2. ตัวแปรที่ใช้วัดสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐในกรุงเทพมหานครครั้งนี้ เป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบ 6 ตัว คือ 1) อาชีพ 2) การเป็นเจ้าของทรัพย์สิน 3) รายได้ 4) การศึกษา 5) อำนาจ 6) สภาพแวดล้อมของครอบครัว ซึ่งจากการสังเคราะห์พบว่า มีตัวแปรที่เกี่ยวข้องโดยตรง 18 ตัว คือ (1) เกียรติภูมิของอาชีพบิดา (2) เกียรติภูมิของอาชีพมารดา (3) ตำแหน่งในอาชีพหลักของบิดา (4) ตำแหน่งในอาชีพหลักของมารดา (5) มูลค่าของอสังหาริมทรัพย์ (6) มูลค่าของสังหาริมทรัพย์ (7) รายได้ของครอบครัว (8) เงินค่าอาหารกลางวันของบุตร (9) ความมั่นคงของรายได้หลัก (10) การศึกษาของบิดา (11) การศึกษาของมารดา (12) การได้รับการอบรมเพิ่มเติมหลังจบการศึกษาของบิดา (13) การได้รับการอบรมเพิ่มเติมหลังจบการศึกษาของมารดา (14) ความมีชื่อเสียง (15) การมีอิทธิพลต่อสาธารณชน (16) พฤติกรรมการใช้เวลาว่าง (17) พฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพ (18) พฤติกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้ของบุตร

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การจัดช่วงชั้นทางสังคมที่ผ่านมาอาจแบ่งเป็นหลายระดับแตกต่างกันไป แต่ในการศึกษาครั้งนี้จะแบ่งระดับของช่วงชั้นทางสังคมของครอบครัวนักเรียนเป็น 5 ระดับ ตามการจัดช่วงชั้นทางสังคมในเมืองหลวงและเมืองใหญ่ๆ ที่มีกนียมจัดช่วงชั้นทางสังคมเป็น 5 ช่วงชั้น (Warner, 1949; Hollingshead, 1957; Hodges, 1964; Blanchard, 1968 อ้างถึงใน บุญมาน ครอินทร์, 2516)

2. ตัวแปรที่นำมาตรวจสอบความตรงเชิงเกณฑ์สัมพันธ์ของสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนในการศึกษาครั้งนี้ ได้ศึกษาเฉพาะตัวแปร 4 ตัว ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เชาวน์ปัญญา แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน และความคาดหวังของบิดามารดาต่อการศึกษาของ

บุตร เนื่องจากเป็นกลุ่มตัวแปรที่มีการศึกษากันมากทั้งในประเทศและต่างประเทศ ว่ามีความสัมพันธ์กับสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน (เพ็ญศรี อรุณรุ่งเรือง, 2522; สุวิมล ว่องวานิช, 2522; ช่อทิพย์ ราศรีเกรียงไกร, 2523; จินตนา อินทรไทย, 2525; วิศิษฐ์ อ่อนมิตร, 2526; สมพิศ เจียมศักดิ์ศรี, 2529; ประเสริฐ เตชะนาราเกียรติ, 2532; Raffini, 1970; Robertson, 1979)

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนและบิดาหรือมารดาของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ โรงเรียนสตรีวิทยา โรงเรียนศึกษานารี โรงเรียนวัดสุทธิวราราม และโรงเรียนสามเสนวิทยาลัย จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 1,425 ครอบครัว ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ประเภท คือ 1) กลุ่มตัวแปรที่บ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน จำนวน 18 ตัวแปร 2) กลุ่มตัวแปรที่ใช้ตรวจสอบความตรงเชิงเกณฑ์สัมพันธ์ของสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน จำนวน 4 ตัวแปร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 6 ชุด ได้แก่ 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น 27 ข้อ มีการนำไปทดลองใช้ 2 ครั้ง ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามครั้งสุดท้ายเท่ากับ 0.9162 2) แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นแบบวัดที่ดัดแปลงการให้คะแนนจาก 0 - 1 เป็น 1 - 5 คะแนน จากแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของ Hermans (1970) จำนวน 17 ข้อ มีการนำไปทดลองใช้ 2 ครั้ง โดยวิเคราะห์คุณภาพรายข้อ และวิเคราะห์คุณภาพทั้งฉบับ ผลที่ได้มีอำนาจจำแนกของข้อคำถามทุกข้อ มีความตรงเชิงเกณฑ์สัมพันธ์ และความตรงเชิงจำแนกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนความเที่ยงของแบบวัดมีค่าครั้งสุดท้ายเท่ากับ 0.7606 3) แบบวัดเขาวนปัญญา ใช้แบบสอบแอดวานซ์ โพรเกรสชิปแมทริชีส ของ เจ ซี ราเวน แบ่งเป็น 2 ชุด ชุดแรกมี 12 ข้อ และชุดที่สองมี 36 ข้อ นำไปคิดคะแนนเฉพาะชุดที่สอง มีการนำไปทดลองใช้ 1 ครั้ง โดยวิเคราะห์ความตรงตามสภาพและความเที่ยง ผลที่ได้มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.8808 และมีความตรงตามสภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 4) แบบสอบถามความคาดหวังของบิดามารดาต่อการศึกษาของบุตร เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างเองมีข้อคำถาม 4 ข้อ 5) แบบบันทึกรายการของผลการเรียนของนักเรียน 6) แบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าสถิติเบื้องต้นเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลของลักษณะกลุ่มตัวอย่างกลุ่มตัวแปรที่บ่งชี้และกลุ่มตัวแปรที่นำมาตรวจสอบความตรงเชิงเกณฑ์สัมพันธ์ของสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเพื่อนำผลที่ได้มาสร้างตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนและตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของ

ตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเกณฑ์สัมพันธ์ของสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน กับตัวแปรเกณฑ์ภายนอก วิเคราะห์ค่าร้อยละของความสอดคล้องเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเกณฑ์สัมพันธ์ของการจัดช่วงชั้นทางสังคมของครอบครัวนักเรียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 2 ตอน โดยแต่ละตอนมีข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน

1.1 ผลการสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน และนำมารวมเป็นค่าสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน

จากการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า มีตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน 18 ตัวแปร 6 องค์ประกอบ คือ

องค์ประกอบ	ตัวแปร
1. อาชีพ	1) คะแนนเกียรติภูมิของอาชีพบิดา 2) คะแนนเกียรติภูมิของอาชีพมารดา 3) ตำแหน่งในอาชีพของบิดา 4) ตำแหน่งในอาชีพของมารดา
2. การเป็นเจ้าของทรัพย์สิน	5) มูลค่าของอสังหาริมทรัพย์ของครอบครัว 6) มูลค่าของสังหาริมทรัพย์ของครอบครัว
3. การมีรายได้	7) รายได้ของครอบครัว/เดือน 8) เงินค่าอาหารกลางวันของบุตร/วัน 9) คะแนนความมั่นคงของรายได้หลักของผู้นำครอบครัว
4. การศึกษา	10) จำนวนปีที่ใช้ศึกษาของบิดา 11) จำนวนปีที่ใช้ศึกษาของมารดา 12) คะแนนการได้รับการอบรมเพิ่มเติมของบิดา 13) คะแนนการได้รับการอบรมเพิ่มเติมของมารดา

องค์ประกอบ	ตัวแปร
5. อำนาจ	14) คะแนนการมีชื่อเสียงของผู้นำครอบครัว 15) คะแนนการมีอิทธิพลต่อสาธารณชนของผู้นำครอบครัว
6. สภาพแวดล้อมของครอบครัว	16) คะแนนพฤติกรรมการใช้เวลาว่าง 17) คะแนนพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพ 18) คะแนนพฤติกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้ของบุตร

ดังนั้นสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนน่าจะมาจากองค์ประกอบ 6 ตัว ซึ่งได้จากตัวแปร 18 ตัว ดังกล่าว จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เพื่อให้ได้สัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบที่จะนำมาเป็นค่าของน้ำหนักความสำคัญ โดยได้วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน 2 ระดับ ระดับแรกเพื่อให้ได้สัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบของตัวแปร 18 ตัว เพื่อนำมาสร้างองค์ประกอบ 6 ตัว ครั้งที่สองเพื่อให้ได้สัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบของตัวแปร 6 ตัว เพื่อนำมาสร้างสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน ผลการวิเคราะห์แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันระดับที่ 2

องค์ประกอบ	สัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบ
อาชีพ (F1)	.33
การเป็นเจ้าของทรัพย์สิน (F2)	.20
รายได้ (F3)	.03
การศึกษา (F4)	.41
ด้านอำนาจ (F5)	.09
สภาพแวดล้อมครอบครัว (F6)	.13

หมายเหตุ ค่าขององค์ประกอบทั้ง 6 ตัวได้จากผลรวมของผลคูณระหว่างสัมประสิทธิ์องค์ประกอบกับค่ามาตรฐานของตัวแปรที่เกี่ยวข้องจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันระดับที่ 1 (ดูจากวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์)

◆ การพัฒนาตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน ◆

จากตารางที่ 1 ค่าสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน (SES) เป็นค่าที่ได้จากสมการที่เป็นผลรวมของผลคูณระหว่างสัมประสิทธิ์องค์ประกอบกับค่ามาตรฐานขององค์ประกอบแต่ละตัว จึงเขียนเป็นสมการได้ ดังนี้

$$SES = 0.33 ZF_1 + 0.20 ZF_2 + 0.03 ZF_3 + 0.41 ZF_4 + 0.09 ZF_5 + 0.13 ZF_6$$

โดยที่ ZF_1 คือ คะแนนมาตรฐานขององค์ประกอบด้านอาชีพ

ZF_2 คือ คะแนนมาตรฐานขององค์ประกอบด้านการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน

ZF_3 คือ คะแนนมาตรฐานขององค์ประกอบด้านการมีรายได้

ZF_4 คือ คะแนนมาตรฐานขององค์ประกอบด้านการศึกษา

ZF_5 คือ คะแนนมาตรฐานขององค์ประกอบด้านอำนาจ

ZF_6 คือ คะแนนมาตรฐานขององค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมของครอบครัว

1.2 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเกณฑ์สัมพัทธ์ของสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนกับตัวแปรเกณฑ์ภายนอก

ตัวแปรเกณฑ์ภายนอกที่นำมาใช้ในการตรวจสอบความตรงเชิงเกณฑ์สัมพัทธ์ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เชาวน์ปัญญาของนักเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน และความคาดหวังของบิดามารดาต่อการศึกษาของบุตร ผลการวิเคราะห์มีดังนี้

ตารางที่ 2 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน กับตัวแปรเกณฑ์ภายนอก

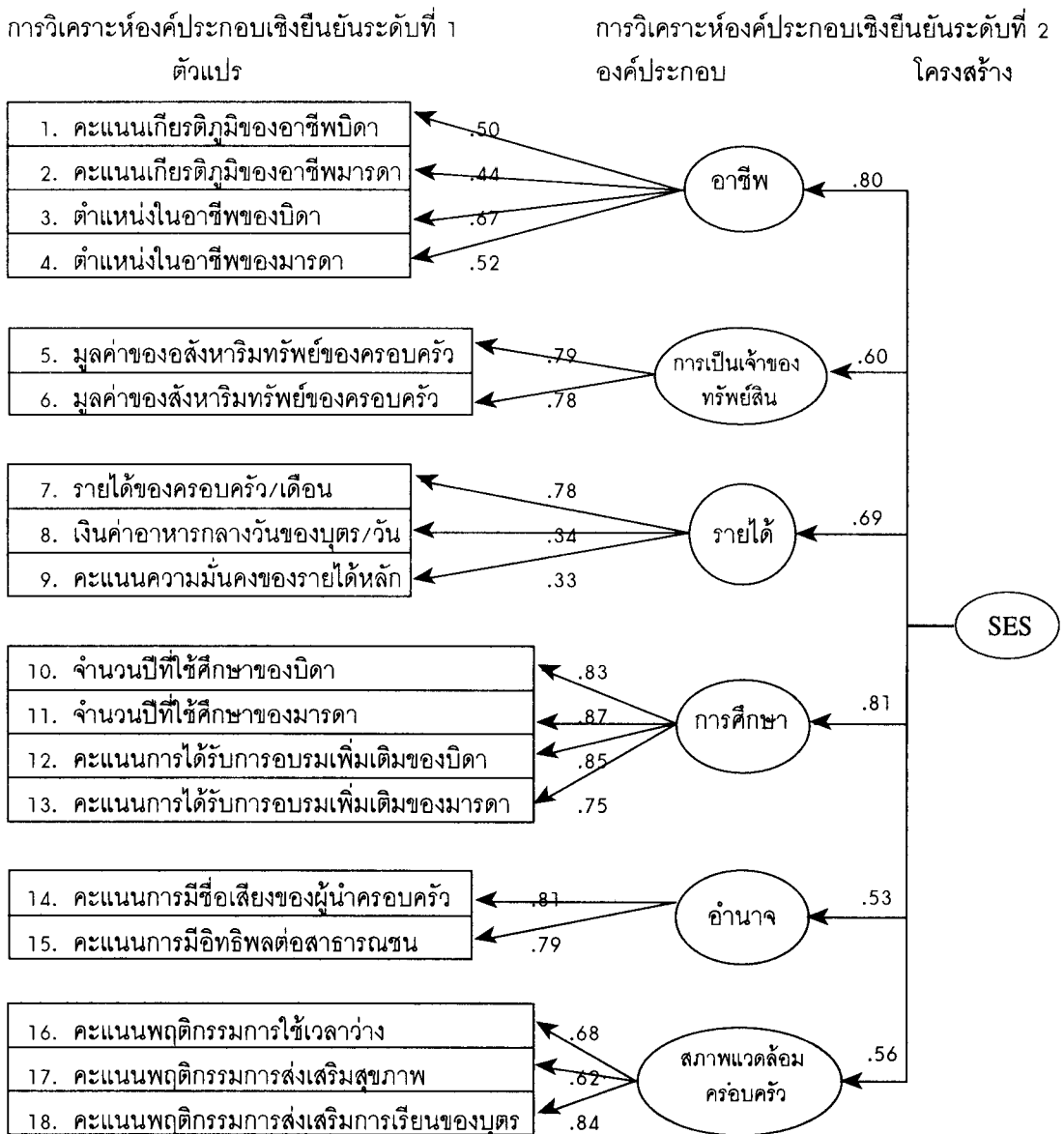
ตัวแปรเกณฑ์ภายนอก	SES	
	r	p-value
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	.208	.000
เชาวน์ปัญญาของนักเรียน	.130	.000
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน	.077	.007
ความคาดหวังของบิดามารดาต่อการศึกษาของบุตร	.262	.000

จากตารางที่ 2 พบว่าสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนมีความสัมพันธ์กับเชาวน์ปัญญา ความคาดหวังของบิดามารดาต่อการศึกษาของบุตร แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัว นักเรียนที่ศึกษามีความตรงเชิงเกณฑ์สัมพัทธ์

1.3 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน

การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนในการศึกษาคครั้งนี้ วิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน 2 ระดับ โดยระดับแรกเป็นการวิเคราะห์จากตัวแปร 18 ตัว ได้องค์ประกอบ 6 ตัว แล้วจึงวิเคราะห์องค์ประกอบ 6 ตัว ได้โครงสร้างของสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน ดังแสดงในแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 นำหนักองค์ประกอบของตัวแปร และองค์ประกอบที่บ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน 2 ระดับ

หมายเหตุ → ป้ายทางของลูกศร คือตัวแปรที่วัดได้และนำมารวมเป็นโครงสร้าง

จากแผนภาพที่ 1 พบว่าผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 1 พบว่าน้ำหนักขององค์ประกอบของตัวแปรทั้ง 18 ตัว มีค่าเป็นบวก มีค่าตั้งแต่ .33 – .87 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวแปรเหล่านี้ต่างเป็นตัวแปรที่สำคัญขององค์ประกอบแต่ละตัว ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 พบว่าน้ำหนักขององค์ประกอบขององค์ประกอบทั้ง 6 ตัว มีค่าเป็นบวก มีขนาดตั้งแต่ 0.53 – 0.81 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกค่า ซึ่งแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบทั้ง 6 ตัว เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 1 พบว่าตัวแปรตามสมมติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูล โดยพิจารณาจากค่าไค – สแควร์ ($\chi^2 = 4.69$) ซึ่งมีค่าความน่าจะเป็นมากกว่า .01 ($P = 0.98$) ที่องศาอิสระ 13 ซึ่งสอดคล้องกับค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) ต่างมีค่าเท่ากับ 1 ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.0035

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 พบว่าองค์ประกอบตามสมมติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูล จากค่าไค – สแควร์ เท่ากับ 1.05 ($P = 0.90$) ที่องศาอิสระ 4 ซึ่งสอดคล้องกับค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) ต่างมีค่าเท่ากับ 1 ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.0033

จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันทั้ง 2 ครั้ง สรุปได้ว่าตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนมีความตรงเชิงโครงสร้าง

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เพื่อสร้างและพัฒนาเกณฑ์จัดช่วงชั้นทางสังคมของครอบครัวนักเรียน

การศึกษาตอนนี้เป็นการศึกษาสร้างและพัฒนาเกณฑ์การจัดช่วงชั้นทางสังคมของครอบครัวนักเรียนจากค่าสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนที่พัฒนาในตอนที่ 1 โดยแบ่งเป็น 2 ซ้อย่อย คือ

2.1 ผลการสร้างและพัฒนาเกณฑ์จัดช่วงชั้นทางสังคมของครอบครัวนักเรียนจากค่าสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน

ขั้นตอนการจัดช่วงชั้นทางสังคม ดำเนินการ ดังนี้

1) แปลง ค่าSES เป็น SES_{SCORE} เพื่อให้สเกลมีค่าเป็นบวกทั้งหมด โดย

$$SES_{SCORE} = 50 + 15Z_{SES}$$

Z_{SES} คือ คะแนนมาตรฐานของค่าสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนที่พัฒนา

ค่าที่แปลงได้มีค่าอยู่ระหว่าง 17 - 84

2) หาค่าในแต่ละช่วงใช้ค่าพิสัยหารด้วยจำนวนช่วงชั้นซึ่งแบ่งเป็นห้าช่วงชั้นตามมาตรฐานสากล แต่เนื่องจากการแจกแจงของค่า SES ใกล้เคียงโค้งปกติ จึงกำหนดให้ช่วงกลาง 10 มีความกว้างเป็น 2 เท่าของช่วงอื่น ดังนี้

$$\text{ความกว้างของช่วงชั้น} = \frac{(84 - 17)}{6} \cong 10$$

3) ได้ค่าของแต่ละช่วง ดังนี้

ระดับช่วง	SES SCORE
ต่ำ	< 30.00
ค่อนข้างต่ำ	30.00 - 39.99
ปานกลาง	40.00 - 59.99
ค่อนข้างสูง	60.00 - 69.99
สูง	> 70.00

ผลจากการจัดช่วงชั้นทางสังคมตามเกณฑ์ดังกล่าว ทำให้มีจำนวนครอบครัวที่มีช่วงชั้นทางสังคมปานกลางมากที่สุด ร้อยละ 39.46

2.2 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเกณฑ์สัมพัทธ์ของการจัดช่วงชั้นทางสังคม

วิธีพื้นฐานที่นำมาเป็นเกณฑ์ในการจัดช่วงชั้นทางสังคมเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเกณฑ์สัมพัทธ์ในการศึกษาครั้งนี้ มี 2 วิธี คือ วิธีแรกใช้เกณฑ์จากสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม ที่สร้างจากตัวแปรที่นิยมใช้บ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม ได้แก่ ตัวแปร 4 ตัว คือ อาชีพบิดา อาชีพมารดา รายได้รวมของบิดาและมารดา และการศึกษาของบิดา วิธีที่สอง เป็นการให้ประเมินช่วงชั้นทางสังคมของครอบครัวด้วยตนเอง ผลการวิเคราะห์แบ่งเป็น 2 ข้อย่อย ดังนี้

2.2.1 ผลการเปรียบเทียบความสอดคล้องของการจัดช่วงชั้นทางสังคมระหว่างเกณฑ์ที่พัฒนามากับเกณฑ์ที่นิยมใช้

ผลการวิเคราะห์แสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนของครอบครัวนักเรียน และร้อยละของความสอดคล้อง จำแนกตามการจัด
ช่วงชั้นทางสังคมระหว่างเกณฑ์ที่พัฒนากับเกณฑ์ที่นิยมใช้

เกณฑ์ที่นิยมใช้ (จำนวนครอบครัว)	เกณฑ์ที่พัฒนา (จำนวนครอบครัว)					ร้อยละของความ สอดคล้อง (1257)
	สูง (120)	ค่อนข้างสูง (268)	ปานกลาง (496)	ค่อนข้างต่ำ (258)	ต่ำ (115)	
สูง (112)	67	36	9	-	-	59.82
ค่อนข้างสูง (246)	45	148	51	2	-	60.16
ปานกลาง (536)	8	80	347	98	3	64.73
ค่อนข้างต่ำ (239)	-	4	84	106	45	44.35
ต่ำ (124)	-	-	5	52	67	54.03
ร้อยละของความสอดคล้อง(1257)	55.83	55.22	69.96	41.08	58.26	58.47

การเปรียบเทียบความสอดคล้องของการจัดช่วงชั้นทางสังคมระหว่างเกณฑ์ที่พัฒนาและ
เกณฑ์ที่นิยมใช้ ได้หาค่าร้อยละของความสอดคล้องระหว่าง 2 เกณฑ์ ดังแสดงในตารางที่ 3 พบว่า
จากจำนวนครอบครัว 1,257 ครอบครัว ที่ได้รับการจัดช่วงชั้นด้วยเกณฑ์ที่ต่างกัน มีความสอดคล้อง
กันจำนวน 725 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 58.47

2.2.2 ผลการเปรียบเทียบความสอดคล้องของการจัดช่วงชั้นทางสังคมระหว่างเกณฑ์ที่
พัฒนากับเกณฑ์เชิงจิตวิสัย

สุ่มเลือกกลุ่มครอบครัวที่ถูกจำแนกช่วงชั้นทางสังคมแตกต่างกันจากเกณฑ์ทั้งสอง
เกณฑ์ในตอนปี 2.2.1 จำนวน 46 ครอบครัว โดยให้แต่ละครอบครัวจัดช่วงชั้นของตนเอง ผลที่ได้
แสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนของครอบครัวนักเรียน และร้อยละของความสอดคล้อง จำแนกตามการจัด
ช่วงชั้นทางสังคมระหว่างเกณฑ์ที่พัฒนา กับเกณฑ์เชิงจิตวิสัย

เกณฑ์เชิงจิตวิสัย (จำนวนครอบครัว)	เกณฑ์ที่พัฒนา (จำนวนครอบครัว)					
	สูง (7)	ค่อนข้างสูง (3)	ปานกลาง (21)	ค่อนข้างต่ำ (4)	ต่ำ (11)	ร้อยละของความ สอดคล้อง (46)
สูง (2)	2	-	-	-	-	100.00
ค่อนข้างสูง (9)	3	3	2	1	-	33.33
ปานกลาง (24)	2	-	19	1	2	79.16
ค่อนข้างต่ำ (5)	-	-	-	2	3	40.00
ต่ำ (6)	-	-	-	-	6	100.00
ร้อยละของความสอดคล้อง (46)	28.57	100.00	90.47	50.00	54.54	69.56

จากตารางที่ 4 พบว่าการจัดช่วงชั้นทางสังคมด้วยเกณฑ์จากสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม
ของครอบครัวนักเรียนที่พัฒนา มีความสอดคล้องกับการจัดช่วงชั้นทางสังคมด้วยเกณฑ์เชิงจิตวิสัย
ร้อยละ 69.56 โดยมีความสอดคล้องในช่วงชั้นค่อนข้างสูงและช่วงชั้นปานกลางมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่ได้เสนอไปข้างต้น มี 4 ประเด็นที่น่าสนใจที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายตาม
สมมติฐาน ดังนี้

1. จากสมมติฐานข้อ 1 สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน น่าจะมาจากองค์ประกอบ มี 6 ตัว คือ (1) อาชีพ (2) การเป็นเจ้าของทรัพย์สิน (3) การมีรายได้ (4) การศึกษา (5) อำนาจ (6) สภาพแวดล้อมของครอบครัว

จากผลการวิเคราะห์เพื่อสร้างตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน แสดงว่าตัวบ่งชี้ที่ได้จากองค์ประกอบทั้ง 6 ตัว เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญของสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน ทำให้ได้ค่าสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนที่เป็นผลรวมของตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนในแต่ละตัว ซึ่งประกอบด้วย 6 ตัว คือ อาชีพ การเป็นเจ้าของทรัพย์สิน การมีรายได้ การศึกษา อำนาจ และสภาพแวดล้อมของครอบครัว

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบทั้ง 6 ตัว พบว่า องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดคือการศึกษา โดยพิจารณาจากสัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบมีค่าสูงที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการที่สรุปว่า ในสังคมแถบเอเชีย การมองความแตกต่างของคนมักจะเน้นในแง่ของจิตธรรมหรือคุณสมบัติเป็นสำคัญ เช่น การศึกษา ตระกูล เป็นต้น เพราะฉะนั้น จะเห็นว่าคนที่มีการศึกษาสูง

มักจะได้รับการยกย่องนับถือมาก ถึงแม้ว่าจะขาดทรัพย์สินสมบัติก็ตาม ส่วนคนที่ค่อนข้างจะไร้การศึกษา ถึงแม้ว่าจะมีฐานะร่ำรวยขนาดไหนก็อาจจะไม่ได้รับการยกย่องเท่าที่ควร (อารง สุทธาศาสน์, 2538)

2. จากสมมติฐานข้อ 2 ความตรงเชิงเกณฑ์สัมพัทธ์น่าจะได้จากความสัมพันธ์ระหว่างค่าสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนกับ (1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (2) เซาว์นปัญญา (3) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน (4) ความคาดหวังของบิดามารดาต่อการศึกษาของบุตร

การตรวจสอบความตรงเชิงเกณฑ์สัมพัทธ์ของสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนกับตัวแปรเกณฑ์ภายนอก พบว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้มีความสัมพันธ์กับตัวแปรเกณฑ์ภายนอก ทั้ง 4 ตัว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา

3. จากสมมติฐานข้อ 3 ความตรงเชิงโครงสร้างของตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนน่าจะได้จากองค์ประกอบ 6 ตัวตามทฤษฎี คือ 1) อาชีพ 2) การเป็นเจ้าของทรัพย์สิน 3) การมีรายได้ 4) การศึกษา 5) อำนาจ 6) สภาพแวดล้อมของครอบครัว โดยการวิเคราะห์จากตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบดังกล่าว 18 ตัวแปร

จากการวิเคราะห์พบว่า ความตรงเชิงโครงสร้างของตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนที่ได้จาก 6 องค์ประกอบวัดจาก 18 ตัวแปร ที่ได้จากการสังเคราะห์ทฤษฎีและงานวิจัยที่ผ่านมาสอดคล้องกับทฤษฎีที่ได้กำหนดเกณฑ์ในการจัดช่วงชั้นทางสังคมประกอบด้วยรายได้ การศึกษา อาชีพ ความมีอิทธิพลต่อสาธารณชน ความมีชื่อเสียง ลักษณะของชาติพันธุ์ วิธีการดำเนินชีวิต (ณรงค์ เสงี่ยมประชา, 2524; สัญญา สัญญาวิวัฒน์; 2532; Olsen, 1968 อ้างถึงในบุญมานครินทร์, 2516) แต่การศึกษาครั้งนี้ได้ตัดลักษณะของชาติพันธุ์ออกเพื่อให้สอดคล้องกับการศึกษาในบริบทของไทย

ดังนั้นตัวแปรและองค์ประกอบที่พัฒนาครั้งนี้ ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัยและจากแนวคิดทฤษฎีที่สมเหตุสมผล ทำให้ผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างมีความสอดคล้องระหว่างสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จึงสรุปได้ว่าตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนที่พัฒนามีความตรงเชิงโครงสร้าง

4. จากสมมติฐานข้อ 4 ความตรงเชิงเกณฑ์สัมพัทธ์ของการจัดช่วงชั้นทางสังคมน่าจะพิจารณาจากความสอดคล้องของเกณฑ์สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนที่พัฒนาขึ้นกับ 1) เกณฑ์ที่นิยมใช้ และ 2) เกณฑ์เชิงจิตวิสัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ใช้เกณฑ์การจัดช่วงชั้นทางสังคมทั้งวิธีวัตถุวิสัย และวิธีจิตวิสัย มาเป็นเกณฑ์ในการเปรียบเทียบกับการจัดช่วงชั้นจากเกณฑ์จากสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนที่พัฒนา โดยวิธีวัตถุวิสัย ใช้เกณฑ์จากสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนที่นิยมใช้ (มี 4 ตัวแปร คืออาชีพบิดา อาชีพมารดา รายได้รวมของบิดาและมารดา

และการศึกษาของบิดา จากการศึกษาของ Flanigan และคณะ (1997)) และวิธีจิตวิสัย ใช้ผลการประเมินช่วงชั้นทางสังคมของตนเอง ผลการศึกษาพบว่า การจัดช่วงชั้นทางสังคมโดยใช้เกณฑ์ที่พัฒนา มีความสอดคล้องกับเกณฑ์ที่นิยมใช้ ระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากแต่ตัวแปร 4 ตัวดังกล่าว อาจไม่ครอบคลุมสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนที่แท้จริง เหมือนกับตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นในการศึกษารั้งนี้ โดยมีสิ่งที่สนับสนุนข้อสรุปนี้จากการพิจารณาลักษณะของครอบครัวที่ได้รับการจัดช่วงชั้นด้วย 2 เกณฑ์ที่แตกต่างกัน ตามตัวแปร 18 ตัวพบว่าการจัดช่วงชั้นทางสังคมด้วยเกณฑ์ที่พัฒนา มีความเหมาะสมมากกว่าการจัดช่วงชั้นทางสังคมด้วยเกณฑ์ที่นิยมใช้

ส่วนผลการเปรียบเทียบความสอดคล้องของการจัดช่วงชั้นระหว่างเกณฑ์ที่พัฒนากับเกณฑ์เชิงจิตวิสัย พบว่ามีความสอดคล้องกันค่อนข้างสูงคือ ร้อยละ 69.56 และเมื่อพิจารณาถึงรายละเอียดของช่วงชั้นที่สอดคล้อง พบว่ามีความสอดคล้องกันสูงในช่วงชั้นปานกลางและช่วงชั้นค่อนข้างสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดช่วงชั้นโดยใช้เกณฑ์เชิงจิตวิสัยมีข้อจำกัด คือบุคคลมักประเมินช่วงชั้นตนเองอยู่ในระดับกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องจากคนที่มีฐานะดีไม่ยอมแสดงตนว่าเป็นคนชั้นสูง และในขณะที่เดียวกันคนที่มีความเป็นอยู่ไม่ค่อยดีนัก แต่ก็ยังถือว่าตนเองอยู่ในชนชั้นกลาง ทำให้มีการประเมินตนเองในช่วงชั้นสูงและต่ำน้อยมาก ทำให้ได้ผลการเปรียบเทียบความสอดคล้องระหว่างการจัดช่วงชั้นทางสังคมโดยใช้เกณฑ์ที่พัฒนากับการจัดช่วงชั้นทางสังคมโดยใช้เกณฑ์เชิงจิตวิสัย มีความสอดคล้องกันต่ำในช่วงชั้นสูงและช่วงชั้นต่ำ

ดังนั้น การศึกษาการจัดช่วงชั้นโดยใช้เกณฑ์ที่พัฒนา มีความสอดคล้องกับเกณฑ์เชิงจิตวิสัยในระดับที่ค่อนข้างสูง แต่ส่วนที่ไม่สอดคล้องเป็นเพราะข้อจำกัดของการจัดช่วงชั้นตามเกณฑ์เชิงจิตวิสัยที่ไม่สามารถจัดได้ครอบคลุมทุกช่วงชั้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน และการจัดช่วงชั้นทางสังคมเป็น 5 กลุ่ม คือ สูง ค่อนข้างสูง ปานกลาง ค่อนข้างต่ำ และต่ำ ตามคะแนนสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน (SES SCORE) ครั้งนี้ มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้สำหรับงานวิจัยที่ต้องการได้ค่าสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน และ/หรือช่วงชั้นทางสังคมของครอบครัวนักเรียนเฉพาะกลุ่มครอบครัวนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐในกรุงเทพมหานครเท่านั้น

2. การเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพเศรษฐกิจสังคม เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องความรู้สึกและเป็นเรื่องที่คนส่วนใหญ่ไม่ต้องการตอบ เช่นข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ และทรัพย์สิน แต่สิ่งที่จะช่วยให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และใกล้เคียงความจริง จะต้องเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เพื่อจะได้มีโอกาสอธิบายถึงความจำเป็นที่ต้องใช้ข้อมูลเหล่านั้น ดังนั้น จึงควรใช้การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์จะทำให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. ค่าสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เป็นตัวเลขที่มีความหมาย สามารถนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ได้ แต่ค่าของตัวบ่งชี้ อาจมีการเปลี่ยนแปลงเมื่อเวลาผ่านไปก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้ จึงขึ้นอยู่กับดุลยวินิจของผู้ที่จะนำผลการวิจัยนี้ไปใช้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. ในการศึกษาครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะกลุ่มครอบครัวนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐใน กรุงเทพมหานครเท่านั้น น่าจะมีงานวิจัยอื่น ๆ ที่ศึกษากลุ่มครอบครัวนักเรียนในระดับอื่น และในต่างจังหวัดว่าจะให้ผลสอดคล้องหรือแตกต่างกันอย่างไร ซึ่งการศึกษาของ พินิจ ลาภธนานนท์ (2538) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ในการศึกษาการจัดช่วงชั้นทางสังคม จำเป็นต้องทำการศึกษาดวงบ่งชี้แยกกันระหว่างพื้นที่เมือง และชนบท เนื่องจากในแต่ละพื้นที่มีตัวแปรเฉพาะในบางกลุ่มตัวบ่งชี้ที่สามารถใช้อธิบายการจัดช่วงชั้นทางสังคมได้อย่างเหมาะสม จึงเป็นประเด็นที่น่าจะศึกษาต่อไป

2. การพัฒนาตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมครั้งนี้ ได้ศึกษาองค์ประกอบด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมโดยใช้ตัวแปรหลายตัว ผลการศึกษาจะได้นำนักความสำคัญของตัวแปรที่ต่างต่างกัน ผลจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า การศึกษามีน้ำหนักความสำคัญต่อสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนสูงที่สุด จึงน่าจะมิงงานวิจัยที่ขยายข้อความรู้ในเรื่องนี้ให้ชัดเจนขึ้นอันจะเป็นแนวทางในการเลื่อนชั้นทางสังคม หรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องต่อไป

3. จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน และตัวแปรเกณฑ์ภายนอก ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เชาวน์ปัญญา แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความคาดหวังของบิดามารดาต่อการเรียนของบุตร เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเกณฑ์สัมพันธ์ ได้ศึกษาในรูปของความสัมพันธ์รวมที่ไม่ได้แยกเป็นความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ จึงน่าจะมิงงานวิจัยที่ศึกษาในรูปของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม เพื่อให้ได้ข้อความรู้ที่จะอธิบายในเรื่องนี้ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อระบบการศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา อนุพัฒน์. (2534). **การเปรียบเทียบอัตราการรายงานตัว อัตราการออกกลางคัน ภูมิหลังทางการศึกษา เศรษฐกิจและสังคม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อมหาวิทยาลัยของนักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกโดยวิธีรับตรงกับวิธีรับรวม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จินตนา อินทรไทย. (2526). **ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ช่อทิพย์ ราศรีเกรียงไกร. (2523). **ความมุ่งหวังของบิดาที่มีต่อการศึกษาและอาชีพของบุตร : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และโรงเรียนสังกัดมหาวิทยาลัย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรงค์ เล็งประชา. (2524). **สังคมวิทยา**. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครพิมพ์.
- ดำรง แสลงสิงห์. (2534). **ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และโอกาสในการศึกษาต่อโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นของนักเรียนในจังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาสารัตถศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภดล คุ่มประวัตติ. (2517). **ความมุ่งหวังของบิดามารดาในเขตชนบทไทยเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญมา นครอินทร์. (2516). **การจัดลำดับชั้นทางสังคม การศึกษาหมู่บ้านขยาย อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประยูร ศรีสขนกกุล. (2529). **ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาสารัตถศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเสริฐ เตชะนาราเกียรติ. (2532). **ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบด้านนักเรียน องค์ประกอบด้านครู สภาพแวดล้อมทางบ้าน และสภาพแวดล้อมทางโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาสังคมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปัญญาภรณ์ ชุตังกร. (2521). **ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางสังคมกับสัมฤทธิ์ผลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี**. ภาควิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ปรีชา คุณินทร์พันธุ์. (2526). **รายงานผลการวิจัยโครงการการจัดช่วงชั้นทางสังคมของกรุงเทพมหานคร.** เงินอุดหนุนเพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ผกาทิพย์ กระหม่อมทอง. (2522). **การศึกษาเปรียบเทียบความมุ่งหวังของบิดาเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรในเขตเมืองและชนบทของประเทศไทย.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พินิจ ลาภานานนท์. (2538). **รายงานผลการวิจัยการศึกษาตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมในสังคมไทยระยะที่ 2.** สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพ็ญศรี อรุณรุ่งเรือง. (2522). **อิทธิพลของสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของพ่อแม่ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของลูก.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูริย์ เครือแก้ว. (2513). **ลักษณะสังคมไทย.** พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนคร: โรงพิมพ์เลียงเชียงจงเจริญ.
- วิศิษฎ์ อ่อนมิตร. (2526). **ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางครอบครัวกับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่สอง.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมพิศ เจียมศักดิ์ศรี. (2529). **ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังทางครอบครัวกับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เขตกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2532). **หลักสังคมวิทยา.** กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2534). **รายงานผลการวิจัย การจัดช่วงชั้นทางสังคม: เกียรติภูมิของอาชีพต่างๆ ในสังคมไทย.** สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2522). **สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างองค์ประกอบด้านเขavnปัญหา ปัญหาส่วนตัวนิสัยและทัศนคติทางการเรียน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัญชลี นุปผาพิบูลย์. (2522). **ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพ สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม สติปัญญา และความสนใจในอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารง สุทธาศาสตร์. (2538). ช่วงชั้นทางสังคม. ใน **สังคมและวัฒนธรรม,** 95 - 105. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Blanchard, W. (1968). **Thailand : its people, its society, its culture.** New Haven : H.R.A.F Press. อ้างถึงใน บุญมา นครินทร์. (2516). **การจัดลำดับชั้นทางสังคม การศึกษาหมู่บ้านขยายอำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- Duncan, O.D. (1961). *A socioeconomic index for all occupations*. New York : Free Press. cited in Mc Millan, J. H., et al. (1996). Measuring socioeconomic status at the school level. *Educational Measurement : Issues and Practice (spring)* : 15-21.
- Flanigan, J. L., Marion, R. A., & Richardson, M. D. (1997). Causal and temporal analysis of Increased funding on student achievement. *Journal of Research and Development in Education* 30 : 222 - 247.
- Hermans, H. J. M. (1970). A questionnaire measure of achievement motivation. *Journal of Applied Psychology* 54 : 353-363.
- Hodge, R. W. , Siegel, P. M. , & Rossi, P. H. (1964). Occupational prestige in the United State. *American Journal of Sociology* 70 : 286-302. cited in Bonjean, C. M. , et al. (1967). *Sociological measurement*. Chandler publishing company.
- Hollingshead, A. B. , & Frederick, C. R. (1958). *Social class and mental illness*. New York : John Wiley. cited in Bonjean, C. M. , et al. (1967). *Sociological measurement*. Chandler publishing company.
- Knief, L. M. , & Stroud, J. B. (1959). Intercorrelations among various intelligence, achievement, and social class scores. *Journal of Educational Psychology* 50 : 117-120.
- Krauss, I. (1964). Sources of educational aspiration among working class youth. *American Sociology Review* 29: 867-879.
- Krech, D., et al. (1962). *Individual in society*. New York : McGraw-Hill. อ้างถึงใน นุญมานครอินทร์. (2516). *การจัดลำดับชั้นทางสังคม การศึกษาหมู่บ้านขยาย อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Manuel, B. D. V. (1983). A study of the relationships between socioeconomic characteristics and aspects of mathematical achievement of primary school children of grades four and six in Costa Rica. *Dissertation Abstracts International*. 43 : 2583-A.
- McClelland, D. C. , et al. (1953). *The achievement motive*. New York : Appleton-Century Croffs, อ้างถึงใน จินตนา อินทรไทย. (2525). *ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Mueller, C. W. , & Parcel, T. L. (1981). Measures of socioeconomic status : Alternatives and recommendations. *Child Development* 52 : 13-30.

- Olsen, M. E. (1968). *The process of social organization*. New York : Holt, Rinehart and Winston. อ้างถึงใน บุญมา นครินทร์. (2516). *การจัดลำดับชั้นทางสังคมการศึกษาหมู่บ้านขยายอำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาสังคมบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Raffni, J. P. (1970). The relationship between resultant achievement motivation and college student examination performance. *Dissertation Abstracts International* 31 : 1085A-1086A.
- Robertson, J. H. S. (1979). The effectiveness of piagetian conservation tasks in the prediction of arithmetic achievement of second grade students. *Dissertation Abstracts International* 40 : 2462-A.
- Roger, D. R. (1983). A study of relationships between environments and student achievement. *Dissertation Abstracts International* 43 : 3796-A.
- Schiefelbein, E. , & Simmons, J. (1981). *Determinants of school achievement : A review of research for developing countries*. Ottawa : International development research center. cited in Lockheed, M. E. ; Fuller, B. & Nyirongo, R. (1989). Family effects on students' achievement in Thailand and Malawi. *Sociology of Education* 62 : 239-256.
- Sewell, W. H. , & Shah, V. P. (1968). Parental educational and children's educational aspiration and achievement. *American Sociology Review* 33 : 191-209.
- Treiman, D. J. (1977). *Occupational prestige in comparative perspective*. New York : Academic Press.
- Warner, W. L. , et al. (1949). *Social class in America*. Chicago : Science Research Associates. cited in Bonjean, C. M. , et al. (1967). *Sociological measurement*. Chandler publishing company.
- White, K. R. (1982). The relation between socioeconomic status and academic achievement. *Psychological Bulletin* 91 : 461-481.